

Pressemelding

Brageprisen 2021

Brageprisen har, siden den første gang ble delt ut i 1992, etablert seg som en av Norges viktigste litterære priser. Prisen deles ut av Stiftelsen Den norske Bokprisen og har som formål å hedre gode norske forfatterskap, samt skape interesse for norsk litteratur.

Prisen deles ut på Dansens hus i Oslo torsdag 25. november kl. 17.30.

De nominerte til Brageprisen 2021 ble offentliggjort 28. oktober kl. 12.

Følgende bøker og forfattere er nominert:

Åpen klasse: Sakprosa for barn og unge

- Nina Brochmann og Ellen Støkken Dahl, illustrert av Magnhild Winsnes: *Gutteboka*, Aschehoug
- Mariangela Di Fiore og Cathrine Trønnes Lie: *Søstre. Min historie etter Utøya*, Vigmostad & Bjørke
- Anna Fiske: *Hvordan er det å være voksen?*, Cappelen Damm
- Line Halsnes: *Tøffe maskiner*, Cappelen Damm

Barne- og ungdomsbøker

- Tiger Garté: *Dette dreper oss*, Vigmostad & Bjørke
- Erlend Skjetne: *Eit anna blikk*, Flamme Forlag
- Kjersti Skomsvold og Mari Kanstad Johnsen (ill.): *Dyrene sover*, Aschehoug
- Kristine Rui Slettebakken: *Sommer med Jo*, Gyldendal

Sakprosa

- Anne Bitsch: *Brorskapet. En historie om drapet på Benjamin Hermansen*, Gyldendal
- Lena Lindgren: *Ekko. Et essay om algoritmer om begjær*, Gyldendal
- Hallvard Notaker: *Arbeiderpartiet og 22. juli*, Aschehoug
- Bjørn H. Samset: *2070*, Cappelen Damm

Skjønnlitteratur

- Jon Fosse: *Eit nytt namn. Septologien VI-VII*, Det Norske Samlaget
- Hilde Susan Jægtnes: *Jeg grunnla De forente stater*, Tiden Norsk Forlag
- Ingvild H. Rishøi: *Stargate. En julefortelling*, Gyldendal
- Mattis Øybø: *Den siste overlevende er død*, Forlaget Oktober

Kontaktinformasjon for Brageprisen

Kari Marstein, leder av Bragerådet, kari.marstein@gyldendal.no 415 29 707

Siri Ekestad Bauge, daglig leder for Brageprisen, siri@forleggerforeningen.no 40 89 03 15

Juryenes begrunnelser

Åpen klasse – Sakprosa for barn og unge

Juryens medlemmer:

Anne-Stefi Teigland, Høgskulen på Vestlandet (leder)
Mari Midtstigen, Aftenposten Junior
Per Eide, Årstad bibliotek

Nina Brochmann og Ellen Støkken Dahl, og illustrert av Magnhild Winsnes: *Gutteboka*, Aschehoug

Overgangen fra gutt til mann er dramatisk og kan ta pusten fra de fleste, men ikke fra forfatterne Nina Brochmann, Ellen Støkken Dahl og illustratør Magnhild Winsnes. I 2019 hadde de stor suksess med *Jenteboka*. Nå følger de opp med en tilsvarende bok for gutter. Gjennom 30 oversiktlige kapitler viser de vei inn i gutters pubertet og gir svar på alt fra spørsmål om kroppshår og hormoner til psykisk helse, kjærlighet, sex og porno. Boka kan leses sammenhengende, men fungerer også godt som oppslagsbok.

Forfatterduen orienterer ikke bare om hva som er normalt, de sier også noe om når en bør oppsøke lege. I tillegg vises det vei inn i vanskelige emner, som ulike kjønnsidentiteter og utfordringer knyttet til det å sette egne grenser. Språket er direkte og tydelig, layouten luftig og illustratør Magnhild Winsnes følger opp gjennom informative og også tidvis humoristiske illustrasjoner som både støtter og utvider fagformidlingen. Resultatet er en etterlengtet, viktig, klok og inkluderende fagbok om gutters pubertet.

Mariangela Di Fiore og Cathrine Trønnes Lie: *Søstre. Min historie etter Utøya*, Vigmostad & Bjørke

Søstre. Min historie etter Utøya er en personlig, sterk og medrivende fagbok for ungdom som tar oss tilbake til terrorangrepet som rammet AUF sin sommerleir i 2011. Utgangspunktet er Cathrine Trønnes Lies beretning. Cathrine var på Utøya denne sommeren sammen med søsteren Elisabeth. Begge søstrene ble skutt, bare Cathrine overlevde. Mariangela Di Fiore har fulgt Cathrine siden 2012, og det er hun som her gjengir Cathrines versjon. Det gjør hun på en særdeles imponerende og respektfull måte. Cathrines opplevelser kontekstualiseres kronologisk gjennom boka sine fire deler; «Før», «Utøya», «Etter» og «Veien videre», og gjennom utvalgte scener framheves samhold og nærhet, frykt, kaos og redsel, og ikke minst sorgen, savnet og alle de vanskelige tankene i tida etter. Det lille format som rammer boka inn, framhever det personlige utgangspunktet. Den luftige layouten signaliserer åpenhet og tilgjengelighet. Teksten er satt opp i korte avsnitt, og språket er stramt og effektivt. Di Fiore beskriver, men uten digresjoner, forklaringer eller ladede adjektiver. Slik skapes det rom for leserens egne tanker og refleksjoner, og slik minner denne boka oss om at selv om dette er Cathrines fortelling angår den oss alle.

Anna Fiske: *Hvordan er det å være voksen?*, Cappelen Damm

Med barnets nysgjerrighet og erfaringshorisont som utgangspunkt har Anna Fiske tidligere utforsket hvordan babyer blir til (2019) og hvordan det er å begynne på skolen (2020). I denne tredje boka i *Hvordan*-serien utforskes voksenverdenen. Spørsmålene som stilles er mange og engasjerende. Hva er det voksne holder på med, hvordan skaffer de penger, hva kan de bestemme og kan de egentlig bestemme alt? Hva liker voksne, hva gjør dem glade og kan de også bli triste? Gjennom fargeglade illustrasjoner som ledsages av små, opplysende kommentarer, presenteres en mangfoldig voksenverden med humor og lekenhet. Fiskes visuelle stil er naivistisk med interessante og overraskende detaljer, og i mange av oppslagene er det lagt inn små oppgaver som innbyr til ulike oppdagelser. I oppslaget der ulike jobber presenteres har for eksempel monster, heks, spøkelse, havfrue og marsboer fått plass side om side med litt mer vanlige yrker som gartner, kontorarbeider, elektriker med mer. Og det er leseren som selv må avgjøre hvilke representasjoner som framstiller aktuelle yrker og hvilke som muligens faller utenfor.

Hvordan er det å være voksen? framstår som en raus og empatisk fagbildebok. Mens barneleseren får en leken innføring i voksenverdenen, tilbys vi voksne en eksistensiell påminning om at stort sett

holder vi bare på, og gjennom denne erkjennelsen kan vi kanskje puste lettet ut og si at vi gjør så godt vi kan.

Line Halsnes: *Tøffe maskiner*, Cappelen Damm

Tøffe maskiner er noe så sjeldent som en norskprodusert fagbildebok om arbeidskjøretøy. Hele sju maskiner har fått plass i boka; traktor, gravemaskin, bulldoser, hjullaster, dumper, skurtresker og hogstmaskin, og hver maskin får boltre seg over flere oppslag. I bilder og ord, og sammen med gjennomgangsfigurene Hans og Ida, får vi vite hvordan maskinene ser ut både utenpå og inni, hva de brukes til, hvilken funksjon de har, samt andre interessante fakta, som at motoren på gravemaskina er plassert bakerst for å unngå at maskina vipper, at kassa til dumperen kan laste hele 30 tonn, noe som tilsvarer ti elefanter, og at bulldoserenes drivstofftank kan fylle hele tre badekar. Med presisjon visualiseres filtre, batteri, bakakslar, girkasser, turboer, motorer og mye, mye mer, og leserne aktiveres gjennom små oppgaver som inspirerer til utforskning av maskinenes bestanddeler.

Tøffe maskiner er en gjennomarbeidet og kul fagbildebok. Oppslagene er informative og engasjerende, og juryen er nokså sikker på at denne boka vil begeistre mange lesere.

Barne- og ungdomsbøker

Juryens medlemmer:

Hilde Dybvik, OsloMet (leder)

Wenche Ratama, Skjervøy bibliotek

Magne Julin Vik-Mo, Norli Strandgaten

Troels Posselt, Foreningen !Les

Tiger Garté: *Dette dreper oss*, Vigmostad & Bjørke

Faren til Samuel er *prepper* og har gjennom mange år forberedt seg på dommedag.

Når pandemien kommer til Norge, virkeliggjøres planene, og faren tar med seg 16-årige Samuel ut i skogen for å unngå konsekvensene av en mulig samfunnskollaps. Men livet i skogen er vanskeligere enn de er forberedt på: det er lite mat å få, vinteren nærmer seg og far og sønn presses til bristepunktet, både fysisk og psykisk.

Dette dreper oss forteller detaljert og troverdig om kampen for å overleve i en nådeløs natur, om det fysiske forfallet og om Samuels forhold til den paranoide og uberegnelige faren. Inn i dette nåtidsplanet flettes notater fra skriveboka til Samuel – dagbok-aktige tekster der han forteller om hva som skjedde før de dro. Her får leseren et foruroligende innblikk i bakgrunnen for den umulige situasjonen de har havnet i og hvorfor Samuel blir tvunget til å tro på farens verdensbilde.

Skriveboka blir til i trass mot faren og som ledd i en gryende erkjennelse, og her formuleres også et håp om forandring og fellesskap – et av få lyspunkter i en mørk og rå roman som sitter i lenge etter at boka er ferdig: «Jeg trenger kanskje en måte å dele det med noen på, for her er ingen andre. Jeg deler det med pennen, som så deler det videre med papiret. Det gir meg håp.»

Erlend Skjetne: *Eit anna blikk*, Flamme Forlag

Unge Anwar fortel historia frå eit flyktningmottak for mindreårige asylsøklarar frå Afghanistan, langt nord i Noreg, kaldt og mørkt. Gutane på mottaket gruar seg til å fylle 18 år, og dei er spente på om dei får opphaldsløyve i Noreg. Får dei til slutt lov til å byrje på nytt i eit framand land? Kva kostar det, og kva har dei allereie betalt?

Anwar observerer dagleglivet på mottaket, og me får innblikk i korleis tilværet blir etter at Walid flyttar inn på same rom. Anwar ynskjer ein venskap med Walid og kjenner ein likskap med han trass skilnadene dei imellom. Walid ber på vonde røynslar, og han slit med å forstå og tilpasse seg det norske samfunnet. Gjennom Anwar sine skildringar får me nettopp «eit anna blikk» på korleis det er å kome makteslaus, språkvill og framand til eit nytt land og ei framtid i uvisse. Denne uvisse vert

nøkternt, men kjenslevert skildra i kontrasten mellom Anwar og Walid sine møte med omsutspersonar og verjer, lokale velferdstilbod og lokalt busette.

Erlend Skjetne nyttar eit leikande nynorsk for å få fram skilnadene mellom norske standarduttrykk og norsk for eit observerande, framandspråkleg øyre. Han gjev lesaren innblikk i ein situasjon som vi ikkje høyrer så mykje om og som er vanskeleg å forstå. Såleis meistrar Skjetne å gje ei røyst til dei som vil verte norsk, men ikkje kan. Nokon får aldri høvet til å prøve.

Kjersti Skomsvold og Mari Kanstad Johnsen (ill.): *Dyrene sover*, Aschehoug

En urolig guttunge før sengetid, en gjespende mor ved kaffekannen. Den evinnelige klesvasken. Hvordan gå inn i dagens siste og kanskje viktigste dont? *Dyrene sover* er en original god natt-bok som møter barnet i øyehøyde. Forfatter Kjersti Annesdatter Skomsvold og illustratør Mari Kanstad Johnsen fanger det potensialet som ligger i en leggestund. Det lekne samspillet mellom barn og voksen er forbilledlig, og det samme er samspillet tekst og bilde: «Jeg har allerede lagt meg!», sier Bo, mens han står på ett bein: «Papegøyen sover sånn som jeg står nå». Mor følger opp barnets invitasjon og blir med på leken: «Ja, den gjemmer foten under fjærene». Tegningene går inn i fantasien og forvandler mor og sønn, først til papegøyer som flakser ut på kjøkkenet, så til flere andre dyr, og alt følger sin egen logikk mens de to gradvis leker seg nærmere senga, gjennom kveldsmat og kveldsstell, helt til barnet sovner.

Dyrene sover spiller på lag med barnet: Barnets motstand møtes med varme, humor og lek, nysgjerrighet og undring. Det store formatet og de rike tegningene gjør *Dyrene sover* til en høytlesningsbok som krever sin plass. Boka tar barnet som blir lest for og som selv skal legge seg, på stort alvor, idet den forsøker å gå inn i dets forestillingsverden.

Kristine Rui Slettebakken: *Sommer med Jo*, Gyldendal

I sommerens første ferieuke skal Frida på hyttetur med Jo, faren og farmora hans. Frida og Jo er ikke bare gode venner; de er hverandres EFGV (en fenomenalt god venn). Det blir sommerferie og hyttetur, krabbefiske, jordbær med fløte, bading, kortspill, overnatting ute, og kanskje en liten sommerflørt? Men bak all sommermagien lurer et stort alvor: Faren til Jo har vært i fengsel. Frida vet ikke hvorfor, og det er både spennende og skummelt. Hun oppdager noe på hytteturen som hun ikke skulle ha oppdaget, og en stor og vanskelig hemmelighet truer idyllen. Jo vil ikke snakke om farens fengselsopphold, og Frida vil ikke mase, for hun har nemlig bestemt seg: «ferien skal bli den beste for Jo. Den beste *i manns minne*, eller hva det heter. *Lissom noen gang!*»

Det er Frida selv som forteller. Språket er lett og friskt, og romanen har en god energi og et godt driv, som vil treffe en målgruppe som det er utfordrende å skrive godt og gjenkjennelig for. Frida er dessuten en aktiv, modig, årvåken og ustyrlig hovedperson som det er morsomt å følge. Kristine Rui Slettebakken forlenger sommerfølelsen med *Sommer med Jo* – og når det butrer, er det godt å tenke på visdomsordene til Jos farmor: «morild er solstråler som overlever natta, og som bare viser seg for mennesker med gode hjerter og gode tanker».

Sakprosa

Juryens medlemmer:

Gro Jørstad Nilsen, BT (leder)
Stian Thorstensen, Norli Litteraturhuset
Per Roger Sandvik, Bibliotekfrilansar
Astrid Fosvold, Vårt Land

Anne Bitsch: *Brorskapet. En historie om drapet på Benjamin Hermansen*, Gyldendal

«På den isete gangstien ved Åsbråten på Holmlia går en forkjølet tenåringsgutt i en tynn, grønn pysjbukse, hvit genser og blå Tommy Hilfiger-jakke. Han passerer et skilt som formaner bilister om å vise aktsomhet. Kjør forsiktig. Vi har ingen barn å miste.»

Med gravejournalistens nysgjerrighet og forskerens etterrettelighet åpner Anne Bitsch en cold case-sak. Var drapet på Benjamin Hermansen i 2001 virkelig et tilfeldig drap med rasistiske motiver? Stikker røttene dypere enn det som kom frem i dommen mot de tre ungdommene?

Gjennom reflekterte samfunnsanalyser argumenterer forfatteren for at drapet på Benjamin Hermansen er kjedet sammen med tidligere hendelser og ledd i et oppgjør. Likevel får vi ingen entydig sannhet, derimot et metodekapittel som oppfordrer leseren til å trekke slutninger. Med tydelig stemme utforsker Bitsch nynazismens forgreiner og utbredelse på 90-tallet i Skandinavia, og viser oss hvordan ungdommer rekrutteres inn i miljøet.

Heldigvis tør hun stille de vanskelige spørsmålene om ulike samfunnsaktører og enkeltindivider rundt de tre domfelte kunne gjort mer for å forhindre radikaliseringsprosessene. Gevinsten blir at leseren spør: Hva er mitt personlige ansvar og hva kan felleskapet gjøre for å motvirke at slikt skjer? Slik får *Brorskapet* et desto viktigere nåtidig perspektiv. Dette er fortellinger om oss.

Lena Lindgren: *Ekko. Et essay om algoritmer om begjær*, Gyldendal

«Nyhetsbildene var som historiemalerier. Den brokete banden som vandret under lysekronene – var det statskupp de forsøkte seg på? De var ikke bevæpnet med rifler, men med smarttelefoner, som de store deler av tiden holdt hevet for å filme seg selv.»

Ordet essay kan oversettes til 'et forsøk' fra fransk, og med boken *Ekko* gjør Lena Lindgren et særdeles imponerende forsøk på å stille samtidsdiagnose. Mange har karakterisert vår tid som narsissistisk. Lindgren viser til Ovid sin skildring av myten om Narcissus, der en annen karakter er minst like viktig som den berømte Narcissus, nemlig nymfen Ekko. Lindgren anvender den franske filosofen og antropologen René Girards teori om mimesis, for å vise at vi kanskje heller lever i Ekkos tidsalder.

Vi sammenligner, etterligner, trykker 'like' på ting som 'trender', og etter hvert som vi klikker oss inn på et spor, forer algoritmene oss med mer av det samme. Slikt skapes potensielt farlige ekkokamre, demonisering av meningsmotstandere og polarisering - men også skjøre selvbilder og usunne kroppsideal. Hvem er disse mektige teknologi-gigantene som konstant kjemper om tilgangen til, og overvåker, det vi retter vårt blikk mot på skjermen - alt for å kunne fore oss med spesialtilpasset innhold og reklame? Hva tenker de om oss? Hvilken verden ønsker de seg?

Lena Lindgren forsøker å følge sporene, som den reteste detektiv. Og det er spennende som en thriller. Mange har skrevet om symptomene: polarisering, skittstormer, kanselleringskultur og radikalisering. Men, færre har gått til kilden – til en teknologi som kan akselerere våre mest primitive drifter og instinkter. Det var på tide at noen gjorde dette, og Lena Lindgren har gjort det med glans. *Ekko* er en viktig og velskrevet bok.

Hallvard Notaker: *Arbeiderpartiet og 22. juli*, Aschehoug

«22. juli tvang Arbeiderpartiet til å navigere i farvann ingen hadde erfaring med. Mest åpenbar var den dype sorgen og fortvilelsen blant tillitsvalgte, ansatte og medlemmer, og alle de vonde gjøremålene som fulgte med. Men terroren tvang også partiet ut i en annen, ukjent rolle, som beredskapsorganisasjon.»

I år er det ti år siden AUF ble rammet av terror på Utøya. I løpet av årene som er gått er det blitt utgitt en rekke bøker som fokuserer på ulike sider ved terrorhandlingen. Det har vært skrevet flere bøker om gjerningsmannen og mange berørte har fortalt om sine erfaringer.

Hallvard Notakers bok *Arbeiderpartiet og 22. juli* løfter frem nye sider ved hendelsen som hittil har vært lite belyst. Det viktigste spørsmålet boken gir et svar på, er hvorfor den politiske motivasjonen bak terroren ble tonet ned og ble til en verkebyll i årene etterpå.

Notaker tar med seg leseren bak kulissene til Arbeiderpartiet i tiden etter terroren. Boken gir en nøktern og presis beskrivelse av hvordan 22. juli utfordret Arbeiderpartiet i rollen som politisk parti som også hadde regjeringsmakt. Denne boken beskriver hvordan ulike roller kom i konflikt med hverandre, som skapte kompliserte og umulige valg med konsekvenser for den offentlige debatten.

I tillegg til at boken bygger på en mengde kilder, har forfatteren funnet frem til hittil ukjent kildemateriale i arkivene. *Arbeiderpartiet og 22. juli* belyser hva som foregikk bak fasaden etter terrorangrepet på forbilledlig vis. *Arbeiderpartiet og 22. juli* er en perspektivrik sakprosa som gir leseren mer innsikt i hvorfor debatten rundt 22. juli ble som den ble, og som bringer debatten et stort steg videre.

Bjørn H. Samset: 2070, Cappelen Damm

«Det er riktig at vi har et problem, og at situasjonen kan bli svært dramatisk om vi ikke tar grep. Kanskje til og med livstruende for vår moderne sivilisasjon. Men i budskapet fra forskere, og fra politikere, aktivister, industriledere og finansfolk, ligger det også håp.»

Som sentral bidragsyter til FNs klimapanel er Bjørn H. Samset en av våre mest aktuelle klimaforskere. I boka *2070* transformerer han ytterst komplekse faglige problemstillinger til lett forståelig allmennvitenskap, i seg selv et stort kunststykke. Dette er sterk forskningsformidling som gjennom sin språklige eleganse og profesjonelle tyngde vil ha gjennomslagskraft til å nå veldig mange lesere. Som allmenn opplyser bidrar Samset på mesterlig vis til å gjøre mye av det ukjente innen naturvitenskapen til kjent og nødvendig kunnskap. Bokas skreddersydde illustrasjoner er med på å skille kapitler og temaer fra hverandre, og på samme tid binde dem sammen til en logisk helhet. Samset gir ikke fasitsvar på alle klimaspørsmålene som reises, men løsningene og grepene han presenterer med stor og forskningsbasert tyngde, er høyst realitetsorienterte og tydelig retningsgivende. Slik vil *2070* kunne bidra til nok håp og kunnskap til at vi finner farbare og bærekraftige veier ut av klimakrisa.

Skjønnlitteratur

Juryens medlemmer:

Ingvild Tandberg Holtet, Norli Universitetsgata (leder)
Grethe Fatima Syéd, frilans
Ole Jacob Hoel, Adresseavisen
Sindre H Søreide, Fjaler Folkebibliotek

Jon Fosse: *Eit nytt namn. Septologien VI-VII, Det Norske Samlaget*

På mesterlig vis avsluttes *Septologien* med *Eit nytt namn*. Boka fungerer som enkeltstående roman, men kan likevel ikke vurderes løsrevet. Fortellingen om Asle, Jon Fosses storverk, er med dette fullendt.

Romanens ytre handling og persongalleri er skåret helt inn til beinet. Tematikken er like fullt svimlende. Skjebnens innvirkning på individet, maktesløshet og tilfeldigheter er aspekter ved livet og tilværelsen som har opptatt Fosse gjennom hele forfatterskapet. Gjennomgående sitter hovedpersonen og kunstmaleren Asle og ser ut av vinduet, hviler blikket mot et punkt i fjorden. Han beslutter at han ikke vil male lenger, rydder opp etter seg og leverer fra seg sine siste malerier til sitt faste galleri i Bjørgvin. Det er tid for å rydde opp, for å avslutte. Døden er mer og mer tilstedeværende i boka, og teksten flyter med tankene til Asle. Det er nåtid og fortid, tro og tvil, liv og død, to ulike skjebneforløp hos Asle og hans navnebror Asle - og hele tiden vender han tilbake til sitt livs kjærlighet, Ales, som døde så altfor tidlig.

Teksten bæres frem av ordknapphet, gjentakelser og stadige skifter i tid og sted, uten et eneste punktum. Det kan tidvis være krevende for leseren, for forfatteren forlanger tilstedeværelse. Teksten har så definitivt noe suggererende og messende over seg, som en gjentakende Ave Maria med den evige perletrillingen mellom fingrene. Det religiøse er mer fremtredende hos Fosse her enn vi er vant med, også fra de to første utgivelsene av *Septologien*. Korset, rosenkransen, tro og tvil blir hyppig og direkte behandlet gjennom teksten. Likevel evner forfatteren ved et gjennomgående meget høyt litterært nivå å holde teksten fengslende for leseren uavhengig av dennes religiøse oppfatning.

Eit nytt namn er en mektig avslutning av et ruvende skjønnlitterært verk.

Hilde Susan Jægtnes: *Jeg grunnla De forente stater*, Tiden Norsk Forlag

Med romanen *Jeg grunnla de forente stater* har Hilde Susan Jægtnes foretatt et langt sprang i tid og sted, til en person som var omtrent så nær datidens maktsentrum som det var mulig å komme, men som nok ikke er særlig kjent for de fleste. Alexander Hamilton, født i Karibia i enten 1755 eller 1757, død i New York i 1804, foretok også en klassereise, og ble med tiden USAs første finansminister.

Jægtnes beskriver Hamiltons liv nærmest fra vugge til grav, og med den en sentral periode i amerikansk historie, med lovarbeider, forholdet til Europa og hard intern strid.

Forarbeidet til boken må ha vært omfattende. Likevel er det på sett og vis ikke de historiske hendelsene som gjør sterkest inntrykk. Derimot gir romanen et rikt galleri av bipersoner sin tilmålte tid i rampelyset. Dermed får mellommenneskelige relasjoner – familie, vennskap, konkurranse, begjær, ekteskap, utroskap, lojalitet og svik – spille seg ut i mange fasetter.

Dessuten imponerer fortellemåten. Jægtnes forflytter seg suverent mellom ulike personers perspektiv slik at vi, uten at det gjøres noe nummer av det, det ene øyeblikket er hos Hamiltons kone, det neste hos en rival, og innimellom det igjen hos budbringeren som rir og rir, ustoppelig fremover. Det gjør boken også. *Jeg grunnla de forente stater* er en veritabel page turner, helt uavhengig av om man er interessert i amerikansk historie eller ikke. Den er en fryd å lese, og fortjener å nå ut til et stort publikum.

Ingvild H. Rishøi: *Stargate. En julefortelling*, Gyldendal

Å entre *Stargate. En julefortelling* er som å starte på en sentimental amerikansk julefilm, en som trykker på de nøyaktig riktige strengene for å sette følelser i gang i førjulstiden.

Vi blir fort kjent med sterke, men sårbare barn, velmenende voksne med svakheter som er sterkere enn omsorgsevnen, og kloke personer i nærmiljøet som på stillfarent vis pusher hovedpersonene i riktig retning. Nærmere bestemt blir vi kjent med driftige lille Ronja og storesøster Melissa som bor med sin alkoholiserende far på Tøyen. Vi møter skolens kloke vaktmester, vi møter nabo og husvert Aronsen som også skal bli en viktig person i Ronjas liv, og vi blir servert en ekte skurk i Herman Eriksen, sjef for det lokale juletreutsalg.

Det er syv år siden Ingvild H. Rishøis forrige novellesamling, sånn sett er ikke denne historien imponerende i volum. Til gjengjeld rommer den mye, og langt mer enn en gjengs amerikansk julefilm. Hver setning og hver replikkveksling er gjennomarbeidet ned til hver minste detalj, uten at energien i fortellingen forsvinner. Hver enkelt aktør i førjulsdramaet trer tydelig, men ikke endimensjonalt, frem for oss i en fortelling som både er et personlig drama og en slags samtidsdiagnose.

Dette kunne vært Charles Dickens' London eller H. C. Andersens København for nesten to hundre år siden, men det er Oslo og Norge i dag.

Mattis Øybø: *Den siste overlevende er død*, Forlaget Oktober

Korleis vil eit liv påvirke framtida og kva historiar vil verte hugsa av ettertida? Dette er det sentrale spørsmålet i Mattis Øybø's *Den siste overlevende er død*. I dei fem forskjellige delane i boka greier Øybø å lage eit puslespel der dei forskjellige bitane viser korleis livet til bokas sentrale person, Isak Meyer, påverkar livet til mange andre lenge etter han sjølv er død. Boka drar sterke linjer mellom hendingane rundt den jødiske Isaks flukt frå Noreg til Sverige og korleis dei påverkar livet til menneske 70 år seinare. Gjennom historiene til karakterane i boka får vi sjå korleis livet til eitt menneske mange år seinare plutsleg ha stor påverknad på deira eige.

Øybø har greidd å lage ei bok som både er nær og personleg og som har ei spenning som driv deg gjennom historia. I tillegg greier han å vekke viktige tema om korleis vi skal forhalde oss til vår eiga historie. Boka gjev ikkje fasitsvar om desse temaa, men det er heller ikkje målet. Det er fascinerande å sjå kor knirkefritt Øybø greier knytte dei forskjellige skjebnane saman med kvarandre og dei hendingane som fann stad for 70 år sidan. Ved å skildre små hendingar og samtalar får vi eit bilete av kor stor påverknad eit liv kan ha på andre lenge etter.